

En het wonder ben jij

Van Eva Posthuma de Boer verscheen eveneens

Eindeloze dagen

Lichthart

De Comedy Club

Ica

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven
van de nieuwste boeken van Ambo|Anthos uitgevers
via www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Eva Posthuma de Boer

En het wonder ben jij

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 3742 0

© 2018 Eva Posthuma de Boer

Omslagontwerp Suzanne Nuis, Hit Ontwerp

Omslagillustratie © Gijs Donker, detail van *Anna*, uit een still van

film maker Wim van der Aar

Foto auteur Merlijn Doomernik

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

voor Eefje

Thank you for the tragedy, I need it for my art.

Kurt Cobain

Proloog

Nog even. Nog even ben ik alleen met je. Ik laat de lichtstraal van de zaklamp langs de schuine muren van de zolder gaan; aan de linkerkant de schilderijen, verpakt in bolletjesplastic, ertegenover de verhuisdozen – mijn handschrift op de stickers. DE GROEP VAN VIJF & NEW YORK. DE KINDERJAREN. SURINAME & TERSCHELLING. DE LEIDSE TIJD. Ik vouw de kleppen open, leg de doorschijnende mapjes uit op de tafel bij het zolderraam. Alleen de faxen zijn wat vergeeld en vervaagd, verder is al het papier en alle inkt nog kraakhelder. De nooit verstuurde brieven, de gedichten, doelenlijstjes, tekeningen, schetsen; door mijn handen op soort gesorteerd. De dagboeken uit die periode, vier in totaal, een met een harde koft. Rood, beschreven met zwarte letters in jouw handschrift: NOTITIES 1994. Dat was het jaar. Die winter zou ik je zien.

Ik ben 's werelds grootste kunstenaar. Misschien.

Ik wil tentoonstellingen over de hele aardbol. Een boek schrijven (bestseller). Mijn hele leven schilderen (de sterren van de hemel) samen met

mijn broer Michaël. Hard werken. Veelzijdig werken. Teken en. Leren. Lesgeven. Op de man afgaan. Spieren kweken. Sparren. Boksen. Veel liefde. Bewondering. Verwondering. Openheid. Soepelheid. Vrienden. Lachen, zingen, lol trappen. Dansen in disco's en dansen met Lena. Verre reizen maken. De natuur in. Gezond eten. Water drinken. Ademhalen. Lef tonen. Elke dag gedisciplineerd aan de slag. Positief zijn. Gelukkig zijn. Optimale concentratie bereiken. Praten zonder te stotteren. Iedereen en mezelf verbazen!

Als dat allemaal in kannen en kruiken is, over precies 25 jaar (net zo lang als ik nu geleefd heb), woon ik op de Johannahoeve, samen met een lieve vrouw, een schare kinderen, een moestuin, varkens, honden, bijen, schapen, geiten en pluimvee, scharrelend rond de hooiberg.

Zo zien de dromen van 's werelds misschien wel grootste kunstenaar eruit.

Heerlijk helder.

Heineken.

Was getekend,

Morrison Lauwers (genaamd), Lok (genoemd), kunstschilder (gedoemd)

I

Dromen over van alles
& nog wat

1

Welke schrijver was het ook weer, die de eeuwigheid omschreef als het ogenblik waarop je denkt: dit vergeet ik nooit meer? Al was dat niet het eerste wat ik dacht toen ik je zag, zoiets behelsde dat ogenblik wel. Aan dat moment, op die zaterdag, in het decennium van de voorspoed, zoals mijn vader de tijd waarin we leefden noemde als hij me doorzaagde over hoe hij voor alles had moeten knokken, en voor mij de kansen voor het oprapen lagen (alsof je geluk tegenwoordig zo van de bomen kon plukken), ging een reeks nietsvermoedende ogenblikken vooraf.

Nietsvermoedend duwde ik een paar uur eerder de zware deur van het statige gebouw aan het Rokin open, liep ik vanuit de hal de sociëteit binnen, groette ik de deurwacht en de afwasser in de keuken en sloot ik me op in het personeels-hok om me tussen de muizenkak en de bierfusten in mijn werktenu te hijsen; een kuis apenpakje dat bestond uit een dikke panty, een zwarte rok tot op de knie en een smette-loze, witte blouse. Nietsvermoedend sjuowde ik kratten met champagneglazen en dozen met champagneflessen naar de

bovenverdieping, schoof ik die over het geboenwaste parket van de overloop om ze bij de drempel over te hevelen naar de betonvloer van de tentoonstellingszaal.

Nog even was het stil en was ik alleen in de immense ruimte, waaraan niets anders kleur gaf dan de schilderijen aan de muren. Amsterdamse bruggetjes en naakte vrouwen kris-kras door elkaar; ik vond het een vreemd samenraapsel. En waarom beeldden schilders vrouwen toch zo graag uit op een sofa, in zo'n onnatuurlijke, ouderwetse pose? Op een van de stadsgezichten stond het witte sociëteitsgebouw; de gevel met de statige ossenkop, de hoge ramen waarachter ik me bevond. Het moest vanaf de Oude Turfmarkt zijn geschilderd, het Allard Pierson in de rug.

Aan de andere kant van de zaal hing een enorm doek dat bijna de gehele achterwand in beslag nam, duidelijk het pronkstuk van de expositie. Van een afstand was het een merkwaardig groengevlekt geheel. Pas toen ik onder de lichtkoepel door liep en dichterbij kwam, kregen de groene vlekken vorm: het was rommel, een eindeloos weiland vol rommel: lege blikjes, pakjes sigaretten, pakken melk, televisies, radio's, plastic poppen, patatbakjes, waterflesjes, snoeprepen, supermarkttasjes, wc-rollen, batterijen, cassettebandjes, het ging maar door. GROEP VAN VIJF, LANDSCHAP VOL CONSUMPTIE, 1994, OLIEVERF OP DOEK, stond er op het bordje aan de muur.

Ik bekeek de enorme verzameling geschilderde meuk opnieuw – het was natuurlijk een commentaar op de wegwerpmaatschappij, daar werden hele actiegroepen voor opgericht, kansloze protesten tegen gevoerd. Dit zwijgende

beeld leek me treffender. Grappig ook: de grootste lelijkheid verheven tot kunst.

Vanuit het trappenhuis doemden de gejaagde voetstappen van Gastvrouw bazin op. Haastig liep ik terug naar de lange tafel bij de ramen en zette er snel een paar champagneglazen op.

‘Zonderrr knoeien schenken graag!’ De stem van Gastvrouw bazin schalde door de zaal. Ze wierp een keurende blik op de dozen en kratten op de grond, en trok het damastentkleed op de tafel recht. ‘Is alles boven?’

Ik vouwde mijn handen gediensstig in elkaar. ‘Maar natuurlijk, madame.’

‘Tweehonderd glazen? Achtenveertig flessen?’

‘Tweehonderd glazen, achtenveertig flessen. Voel maar aan mijn armen, allemaal zelf naar boven getild.’

‘Goed. Aan de slag dan maar. En knoop je blouse dicht. Je staat hier niet in je coffeeshop.’

‘O ja, excuus.’

Dat ik behalve hier, in dit fatsoenlijke etablissement, ook bij Smokey werkte, was voor Gastvrouw bazin bijna niet te verdragen. Frommelend aan mijn boord, sloeg ik mijn ogen knipperend naar haar op. ‘Black Widow, Honey Maroc, Polm, Silver Haze, Desert Haze, Super Shiva, Super Thai – What do you want? Voulez-vous être intense lapidé, wollen Sie energisch high gesteignet werden, misschien liever een lucide tripje or preferably a fasten your seatbelts situation?’

‘In godsnaam, Tosca!’ Op haar goudgegespte feest schoenen banjerde Gastvrouw bazin naar het trappenhuis om beneden verder te gaan met haar serieuze gastvrouwtaken. Voor elke opening begaf ze het bijkans van de zenuwen

omdat er pers werd verwacht. Achteraf bleek er altijd minder pers te zijn geweest dan verwacht, of nagenoeg geen pers, maar dat leek ze elke keer te vergeten.

Ik begon de glazen uit te stallen. Een rij van tien, nog een rij van tien. Er kwam geen einde aan. Ik keek naar het grote doek aan de andere kant van de zaal. Lang leve de wegwerpmaatschappij, dacht ik. Die achtenveertig flessen Moët & Chandon kunnen er ook nog wel bij.

Lok fietste achter Michaël, één hand aan het stuur, onder zijn vrije arm twee doeken, samengebonden met een touw. In de diepblauwe lucht zweefden voluptueuze, spierwitte wolken. Op de heenweg hadden ze de Hollandse schilderachtigheid tegelijk opgemerkt, hun geluk nog verzucht, gelachen. De zomer kwam eraan! Nu zag zijn broer het niet meer, was hij alleen nog maar woest; driftig trapte hij de Hogewoerdsbrug op.

‘Stelletje achterlijke handelaren, wat een randdebielen, met hun achterafgalerietjes, die Broekhuizen, wat een eikel, en Leo de Laatbak of hoe hij ook heet, nog geen blik op onze doeken, hè, had je het in de gaten, Lok? Hij keek niet eens! En waarom niet? Omdat we niet be-roemd genoeg zijn! Wie denkt zo’n gast wel dat hij is, alsof hij ooit iemand be-roemd heeft gemaakt! En maar doen alsof hij er verstand van heeft, met z’n puntsnor, echt, jongen, lik me reet, lik-me-reet!’ Ook hij droeg twee schilderijen onder zijn arm, wat hem niet belette om keihard de brug af te sjezen en zonder te remmen vanuit de Breestraat de Papengracht in te slaan.

‘Wacht nou even man!’ riep Lok en ging op zijn trappers staan om meer vaart te maken. Hij voorvoelde wat er ging komen, Michaël ging weer met alles kappen. Elke keer als hij dat deed en voor een dag of nacht of soms zelfs langer verdween naar een meisje, of naar Amsterdam, bleef Lok als verlamd achter, kon hij niet meer schilderen, kon hij niets meer, omdat het ineens niet meer hij en Michaël was, maar hij alleen, terwijl er voor hem niets anders was dan hij en Michaël samen.

In de Houtstraat wist hij hem bijna in te halen. ‘Ik h-heb nog een tientje, laten we wat skunk halen!’

Michaël fietste zonder te antwoorden en zonder vaart te minderen door tot ze bij het atelier waren. Hij smeed zijn fiets tegen de muur van het schoolgebouw, en schoot door de voordeur naar binnen. Lok holde hem achterna, zag hem met drie treden tegelijk het trappenhuis in verdwijnen.

Toen Lok boven kwam, beende Michaël door het atelier en proppte spullen in een plastic tas; hij was al aan het vertrekken. Lok moest zich inhouden zich niet boven op hem te storten, zijn armen om zijn nek te klemmen, zijn polsen vast te grijpen; het zou een fel gevecht worden, waarin hij sneller was, maar dat Michaël in zijn furie waarschijnlijk zou winnen.

Hoe kon het toch dat Michaël alles soms zomaar ineens uitvlakte, vergat hoe gelukkig ze waren als ze ’s morgens hun matrassen tegen de muur zetten om plaats te maken voor de schildersezels en aan het kwasten sloegen, of als ze ’s nachts, liggend op de matrassen, ideeën uittekenden op het afbladerende plafond en fantaseerden hoe het zou zijn als ze konden exposeren, geld verdienen, Leiden konden verlaten en

reizen konden maken? Dit was hun plek, vanuit hier ging het gebeuren, hier hadden ze twee jaar geleden besloten te stoppen met de kunstacademie, waar iedereen alleen maar gericht was op de abstracte kunst uit de jaren tachtig. Hier hadden ze bedacht dat ze schilderijen gingen maken die iedereen, ook de loodgieter, moest kunnen waarderen zonder uitleg, en hadden ze elke vorm van geforceerde, abstracte kunst afgezworen. Het was tijd de wereld weer af te beelden zoals die eruitzag en eropuit te trekken, met de kwast de weilanden in, zoals Van Gogh, Gauguin en veel andere post-impressionisten hadden gedaan. Misschien was het loodgietersidee romantisch, zelfs wat braaf, maar ze druisten ermee in tegen de heersende norm, en in die zin vonden ze zichzelf juist vooruitstrevend. Van Gogh had in zijn leven maar één schilderij verkocht. Maar postuum of niet, aan zijn succes lag eigengereidheid ten grondslag. En dat was nou precies wat kunstenaars tot kunstenaar maakte. Vasthouden aan je eigen, eigenwijze ideeën. Schilderen tot je erbij neerviel. Geduld. Dat was het devies, hun devies.

En ondertussen hadden ze het goed – dankzij de toelage van oom Hidde uit Zuid-Afrika nooit gebrek aan verf en doeken, dankzij kluswerk bij mensen in de buurt altijd te kanen. Natuurlijk, dat vrat tijd, tijd die juist nodig was om zoveel mogelijk schilderijen te maken, maar dat frustrerende cirkeltje zouden ze nooit doorbreken als ze niet volhielden. Ze hadden het talent, de kracht, de kansen. Ze waren mazzelpikkies in een gouden tijd. En toch haakte Michaël nu weer af.

‘Komaan, bro,’ zei Lok. ‘W-we moeten gewoon doorblijven, elk schilderij aan die klootzakken galeriehouders blij-

ven aanbieden. Op een dag verkopen we. En al verkopen we niets: we schilderen elke dag en hebben elke avond een bier-tje. En een blowtje.'

'Nee, Lok,' verzuchtte Michaël. 'Het is een uitzichtloze bende en ik ben er klaar mee.'

En weg was hij. De trap met drie treden tegelijk naar beneden, de deur uit.

Lok ging op zijn schilderskruk zitten, keek het atelier rond. De zon kierde tussen de gevels van de huizen aan de overkant; in het wazige licht was de ruimte op zijn mooist. 'Kijk nou, bro, hier wonen wij,' wilde hij zeggen.

Hij pakte zijn rode notitieboekje.

Er waren eens twee broers

Jij

en

Ik